

Župna crkva sv. Bartola u Roču

Str. ➤ 14. i 25.

Ispod sloja naliča otkrivena figura nepoznatog sveca, vjerojatno zaštitnika crkve

ŽUPNA CRKVA SV. BARTOLA U ROČU Predstavljani konzervatorsko-restauratorski radovi na

Ispod sloja naliča otkri nepoznatog sveca, vjero

Predstavljani dosadašnji radovi na štukodekoracijama i zidnim oslicima

GIORDANA ČALIĆ ŠVERKO

Pretpostavlja se da su zidni oslici u svetištu crkve rad više slikara bliskih radionici Ivana iz Kastva. Potrebno je u budućnosti provesti detaljniju ikonografsku analizu i atribuciju

Gordana ČALIĆ ŠVERKO

ROČ Hrvatski restauratorski zavod, Župa sv. Bartolomeja u Roču i Grad Buzet, predstavili su konzervatorsko-restauratorske radove na štukodekoracijama i zidnim oslicima župne crkve sv. Bartola u Roču.

Početak sustavne zaštite

Prvi radovi u ročkoj crkvi započeli su 2021. godine, a ono što nas je posebno obradovalo, otkriće je do sada nepoznatog, sjajno očuvanog ciklusa zidnih slika sa samog kraja 15. stoljeća. Tako da se ovim novim otkrićem, kao i otkrićem zidnih oslika u novigradskoj župnoj crkvi, značajno obogatio fond istarskih fresaka, kao jedan od zaštitnih znakova istarskog identiteta, kazala je izaslanica ministrice kulture, voditeljica područnog odjela za konzervatorske poslove, Konzervatorskog odjela u Puli Lorella Limoncin Toth.

U svom uvodnom obraćanju istaknula je da je da do svega ovoga ne bi došlo da nije bilo poticaja župnika i župljana Roča koji su iskazali želju da se crkva iznutra ofarba i da se izvrše manji popravci. Stoga je pregledom stanja crkve, te uz pomoć Grada Buzeta i Matije Nežića koji su se uključili u projekt od samog početka, konzervatorica Nataša Nefat zaključila da je potreban opsežniji projekt obnove, odnosno pažljiviji

restauratorsko - konzervatorski pristup, zaintrigirana činjenicom da Branko Fučić o gotičkom svetištu crkve nije donio nikakve informacije.

POTICAJ ŽUPLJANA I ŽUPNIKA

Do svega ovoga ne bi došlo da nije bilo poticaja župnika i župljana Roča koji su iskazali želju da se crkva iznutra ofarba i da se izvrše manji popravci

U suradnji s Odjelom za štuko HRZ-a, crkva je pregledana, te dogovoren početak velikog zajedničkog projekta, a s obzirom da su se upravo dovršavali radovi na štuko dekoracijama župne crkve u Motovunu, HRZ je pristao biti nositeljem čitavog projekta.

Početak sustavne zaštite i otkrivanja lokaliteta sa zidnim slikama počinje krajem 19. i početkom 20. stoljeća za vrijeme Austrougarske monarhije i Italije. Nastavlja se u poslijeratnom razdoblju, točnije pedesetih i šezdesetih godina prošlog stoljeća, kada istaknuti povjesničar umjetnosti i konzervator Branko

Fučić otkriva mnoštvo nepoznatih lokaliteta i bavi se njihovom povijesno-umjetničkom interpretacijom. Ali, kao što vidimo, u tijeku su i nova otkrića što znači da se postupno upotpunjuje katalog istarskog zidnog slikarstva i da istarske crkve skrivaju još mnoga iznenađenja, istaknula je Limoncin Toth.

Hrvatski restauratorski zavod, kazao je ravnatelj Boris Mostarčić, s programom u župnoj crkvi sv. Bartola kretno je 2021. godine na poticaj nadležnog konzervatorskog odjela.

Do sada je u obnovu crkve uloženo oko 160 tisuća eura,

većim dijelom sredstava Ministarstva kulture. U planu je nastavak, već je za sljedeću godinu ministarstvo za ovaj program odobrilo 75 tisuća eura, najavio je Mostarčić.

Sudionicima skupa okupljenim u Područnoj školi Roč, Osnovne škole »Vazmoslav Gržalja« Buzet, obratio se je i velečasni Rikard Lekaj, generalni vikar Porečke i Pulske biskupije, zahvalivši se svima koji su dali veliki doprinos u obnovi crkve. Uz njega skupu je prisustvovao i ročki župnik Josip Mašina. Gradonačelnik Buzeta Danir Kajin osvrnuo se na zlatno doba istarske, buzet-ske svakako, ali i svenacionalne glagoljske pismenosti. O radovima u ročkoj župnoj crkvi govorila je i resorna gradska pročelnica Elena Grah Čiliga.

Kulturno dobro

U sklopu predstavljanja konzervatorsko-restauratorskih radova na štukodekoracijama i zidnim oslicima župne crkve sv. Bartola, Matija Nežić iz Pučkog otvorenog učilišta »Augustin Vivoda« Buzet pripremio je izlaganje o ročkoj župnoj crkvi kroz stoljeća, Azra Grabčanović i Toni Šaina iz Hrvatskog restauratorskog zavoda o štukodekoracijama i zidnim oslicima, a Darko Komšo, ravnatelj Arheološkog muzeja Istre, o glagoljskim i latinskim natpisima. Uz Komšu koji je obradio glagoljske natpise, u projekt se uključila i doktorica znanosti Milena Joksinić obradom

“ Prvi radovi u ročkoj crkvi započeli su 2021. godine, a ono što nas je posebno obradovalo, otkriće je do sada nepoznatog, sjajno očuvanog ciklusa zidnih slika sa samog kraja 15. stoljeća. Tako da se ovim novim otkrićem, kao i otkrićem zidnih oslika u novigradskoj župnoj crkvi, značajno obogatio fond istarskih fresaka, kao jedan od zaštitnih znakova istarskog identiteta

Lorella Limoncin Toth

latinskih natpisa.

Župna crkva sv. Bartola, sv. Bartolomeja apostola, u Roču, zaštićeno je kulturno dobro u sklopu kulturno-povijesne cjeline naselja Roč. Na najvišem je platou unutar zidina Roča, a s bratovštinskom crkvom sv. Antuna opata čini jedinstven sklop. Kasnosrednjovjekovnom korpusu crkve potkraj 15. stoljeća, odnosno početkom 16. stoljeća, dograđena je sakristija s južne strane svetišta, a sjeverna u 19. stoljeću, dok je zvonik spojen s

Detalj zapadne scene sveca kojeg privode vojnici

HRZ

štukodekoracijama i zidnim oslicima

vena figura oijatno zaštitnika crkve

“Do sada je u obnovu crkve uloženo oko 160 tisuća eura, većim dijelom sredstava Ministarstva kulture. U planu je nastavak, već je za sljedeću godinu ministarstvo za ovaj program odobrilo 75 tisuća eura

Boris Mostarčić

glavni pročeljem pri gradnji bočnih brodova u 18. stoljeću. Zidovi i strop glavnoga broda ukrašeni su 1785. godine raskošnom štukodekoracijom.

Zbog velikih oštećenja štukodekoracije na stropu broda, na inicijativu nadležnoga Konzervatorskog odjela u Puli, 2021. godine pokrenuta su opsežna istraživanja i konzervatorsko-restauratorski radovi pod vodstvom Azre Grabčanović, konzervatora-restauratora, Odjel za štuko, Služba za nepokretnu baštinu, a koji su potom prošireni na zidni oslik svetišta, čiji je voditelj Toni Šaina, viši konzervator-restaurator iz

Odsjeka za zidno slikarstvo i mozaik, sjedište Rijeka, Službe za odjele izvan Zagreba 3. Radovi su financirani sredstvima Ministarstva kulture i medija, Istarske županije te Grada Buzeta.

Istraživački radovi 2021. godine uključivali su sondiranje slojeva žbuka i naliča na zidovima i stropu glavnoga broda, odnosno na zidovima i svodu svetišta, kako bi se ustanovilo izvorno oblikovanje te naknadne intervencije. Također je određen opseg i uzrok oštećenja štukodekoracije u ladi crkve. Izrađena je i arhitektonska snimka postojećega stanja.

Konzervatorsko-restauratorskim radovima na štukaturi 2022. i 2023. godine izvedeni su građevinski radovi sanacije i konsolidacije žbuke cijeloga stropa glavnoga broda. Uklonjeni su svi naknadni slojevi naliča do izvornoga baroknog sloja sa zidova pjevališta te sa stropa glavnoga broda.

U ovoj godini uslijedio je nastavak konzervatorsko-restauratorskih radova konsolidacije i zatvaranja oštećenja, rekonstrukcije nedostajućih i oštećenih dijelova štukature i podloge na stropu, priprema štukature i podloge za tonski retuš kako bi se rekonstruirani

i restaurirani dijelovi stropa uskladili s izvornikom. Veći dijelovi profilacija izrađeni su u radionici Odjela za štuko u Zagrebu te su transportirani i montirani na strop.

Demontiran je dotrajali okrugli prozor s pročelja crkve. Stari kovani okvir prozora je sačuvan i restauriran. Izmišljeni su drveni okvir i stakla zbog dotrajalosti i da bi se zaustavio daljnji prodor oborinske vode u prostor pjevališta. Izrada drvenog okvira i stakla izvedena je na temelju postojećega prozora i sačuvane stare fotografske dokumentacije, a demontažu, izradu i montažu izvodila je građevinska tvrtka Kapitel d.o.o. U tijeku je izrada projekta elektroinstalacija i rasvjete za cijeli prostor crkve.

U prošloj i ovoj godini izvedeni su i konzervatorsko-restauratorski radovi na dvjema štafelajnim slikama: »Vizija sv. Antuna Padovanskog« i »Ekstaza sv. Franje Ksaverskog« sbočnih zidova glavnoga broda crkve čiji je voditelj bio Jurica Milinković, konzervator-restaurator, Odjel za štafelajno slikarstvo 1, Služba za pokretnu baštinu. Štafelajne slike pohranjene su u prostoru HRZ-a do završetka konzervatorsko-restauratorskih radova u glavnom brodu crkve, kada će biti vraćene na izvorno mjesto.

Otkriveni zidni oslici

U svetištu crkve, tijekom istraživanja provedenih 2021. i 2022. godine, ispod naknadnih bojenih i žbukanih slojeva otkriveni su do sada nepoznati srednjovjekovni zidni oslici za koje je utvrđeno da su izvedeni u dva sloja. U starijem sloju na bijeloj podlozi naslikani su posvetni križevi u crvenkastom tonu, dok se mlađi sloj odlikuje izuzetno kvalitetnim prikazima ljudskih figura i arhitekture u različitim prizorima omeđenima dekorativnim okvirima bogatoga kolorita karakterističnog za opus srednjovjekovnih istarskih fresaka.

Crkva sv. Bartola

GORDANA CALIC SVERKO

Toni Šaina i Darko Komšo - glagoljski natpis s početka 16. stoljeća

GORDANA CALIC SVERKO

Grafiti

Tijekom dosadašnjih radova u crkvi, prenio je Darko Komšo ravnatelj Arheološkog muzeja Istre, pronađeno je 29 glagoljskih grafita i natpisa, te 9 latinskih, u dva sloja, očito s kraja XV. i početka XVI. stoljeća. Glagoljski govore o kronici vremena, a latinski više citiraju Bibliju. Mali je broj grafita i natpisa u crkvicama uopće studiozno obrađen. Istra, kazao je Komšo, ima sreću da je Fučić obrađivao glagoljske grafite, međutim latinski i talijanski natpisi u crkvama su gotovo pa neobrađeni.

crnim pigmentom u njegovoj gornjoj zoni.

U ovoj godini uklonjeni su naknadni bojeni naliči i vapneni glet iz krajnjeg zapadnog segmenta svoda omeđenog kamenim rebrima, čime su otkrivene dvije scene s prikazom ljudskih figura i nepoznatog sveca koji je vjerojatno titular crkve, sv. Bartol. Istočna scena prikazuje sveca koji krsti kralja i njegovu obitelj, a zapadna sveca kojega privode vojnici. Ranije su na ostalim dijelovima svoda djelomično otkriveni prikazi Krista, evanđelista i apostola te scena u kojoj za sada nepoznati svetac istjeruje demona iz obuzetog. Na zidovima su otkriveni i prikazi sv. Huberta, sv. Ulrika i franjevačkih svetaca. Pretpostavlja se da su zidni oslici u svetištu crkve rad više slikara bliskih radionici Ivana iz Kastva. Potrebno je u budućnosti provesti detaljniju ikonografsku analizu i atribuciju.

Na ugroženim dijelovima svih otkrivenih zidnih slika izvedeni su nužni konzervatorsko-restauratorski radovi na mjestima najvećih oštećenja. U daljnjim radovima, nakon postavljanja radne platforme nad cijelom površinom svetišta, planiran je nastavak otkrivanja oslika na svodu.

Scena sveca koji krsti kralja i njegovu obitelj

HRZ

Zidni oslici u svetištu crkve rad više slikara bliskih radionici Ivana iz Kastva

GORDANA CALIC SVERKO